

Kroniek van Schoorl, 1763
door Dirk Burger van Schoorl

Deze Kroniek van Schoorl (32 pagina's, formaat: 9 x 7 cm) is opgenomen in: *Nieuwe Alkmaarder almanach (...), 1763*. Alkmaar, Jacob Maagh.

Bibliotheek: 83 D / 1763

Transcriptie: transcriptiewerkgroep Regionaal Archief Alkmaar, 2011.

SCHOORELER
KRONIJK,

Waer in verthoont wert de gelegenheit van
vele Steden en Dorpen, voormaels om-
trent het Eyland Wieringen gelegen, be-
neffens andere wonderlijke geschiedenis-
sen, in Noord-Holland voorgevallen,
Door
DIRK BURGER van Schoorl.

Op nieuws overzien en vermeerdert.

T'ALKMAAR,

Gedrukt by Jacob Maagh, Ordinaris
Stads Drukker, in de Houtil.

Schooreler Kronyk.

Anno 42 heeft Keyser Claudius Holland eerste-mael doen bedyken.

302. Zijn Winkel, Bernenbroek of Benningbroek, Opdijk en Wydenes gebout.

333. Is de Zijpe eerstemaal ingebroken en heeft 1200 Jaer verdronken gelegen.

334. Is Schagen een Dorp met straten, op de manier van een Stad, met een vermaert Slot gebouwt volgens 't onderstaende vers voormaels in een steen uytgehouden:

Schagen, playsant in Noord-holland, is hier gelegen. Een Dorp, zeer oud, is al gebout, doe men 334 schreven.

700. Als Radboud, Koning van Vriesland, hem zoude laten Doopen van den Bisschop Wulfranus in het Dorp Houtwoud, of Hoog woud, vraegde hy den Bisschop, waer zijn Voorvaderen waren, waer op als den Bisschop geantwoort had, dat zy alle in de Helle waren; heeft de Koning zijn Voet uyt de Vonte getrokken en gezeyt: 'ik wil liever met het groot getal mijner voorvaderen in de Helle zijn, dan met weynige Christenen in het Paradijs zijn', en heeft daer en boven den Bisschop bespot, waerom den zelve na een verblijf van 5 Jaren, weder na Vrankrijk gekeert is.

718. Heeft de Koning Radbout zijn dogter Othilda ten Huwelijk gegeven aen des Konings Zoon van

Deene-

Deenemarken en is het volgende Jaer van hertzeer aen een uytterende ziekte binnen Medenblik gestorven, en tot Stavoren by zijne Voor vaderen begraven.

743. Is Huysduynen en Warmenhuyzen Gestigt. Huysduynen wert eertijds genaemt Oudendorp.

750. Wiert het Dorp Schoorel, dat doen ter tijd Rel genaemt wiert en door ouderdom vervallen was, door Radboud de tweede, laeste Koning der Vriesen, weder opgebout; hy was een geleert Man, een groot Liefhebber der geleertheyt, stigte tot Rel een school en verzag 't zelve van een goede Leermeester, om de geleertheyt voort te planten, en daerom wiert dit Dorp 't Schoolte Rel, Schoorl Rel, en nu ter tijd Schoorel genaemt.

862. Was het Dorp Petten nog een Kerspel-Dorp, voorzien met een Moeder-kerk.

1166. Quamen de Vriesen met een grote meenigte over de Rivier Okkenvoort, gewapent met knodsen, deegens en zwijn-sprietten, overvielen de Stad Alkmaer, plonderden dezelve na het dood-slaen van 80 Burgers, en staken de geheele Stad in de brand, behalven de Kerk, tot weerwraek dat de Hollanders Schagen verbrand hadden.

1198. Vergaderden Graef Floris de III. in het midden van de winter een groot Leger tot Schoorel om de Vriesen te overvallen, om dat zy Alkmaer verbrand hadden, alwaer eenige van de voornaemste

Ede-

Edele en kloekste Soldaten tegen des Graven raed uytgingen, en het Dorp Schagen verbranden, maer in het wederkeeren met de buyt liepen zy in de klem en bleven veele der Edelen en Soldaten dood.

1169. Quamen de Vriesen weder met een groot Leger en verbranden Alkmaer op den 13 Augusty, dog 't gelukte haer zoo wel niet als te vooren, want zy wierden met bystant der Nabueren verjaegt en verslagen.

1180. Trok Graef Floris met een groot Leger in Vriesland, verbranden Winkel en Nierop, twee van de beste Dorpen der Vriesen.

1204. Wiert Ada, Gravinne van Holland, op het Eyland Texel in bewaring gestelt en is daer in gestorven.

Op dit Eyland Texel zijn geen Mollen oyt geweest, zijnde dit een eygenschap van dit Eyland.

1250. Omtrent deze tijd ging men nog van Medenblik of Enkhuysen tot Stavoren in Vriesland over het Land genaemt de Kreyl, dog de gaten van Texel en 't Vlie wyder wordende, is in 't jaer 1400 een vrye vaert voor by Stavoren en Enkhuysen in de Zuyder Zee gekomen, die maer een sloot plagt te wezen.

1255. In de Winter is Koning Willem, Graven van Holland, met een machtig Leger in Vriesland gevallen om't zelve volkomentlijk onder zijn gehoorzaamheit te brengen eer dat hy na Romen trok, dog onvoorzigtig, met weynige vooruyt rydende, is
hy

hy in 't Ys gevallen, van de Vriesen dood geslagen en in een stal begraven. Dan waer hy door zijn zoon Graef Floris de 5de, in 't Jaer 1282, opgegraven en tot Middelburg in een Koninklijke tombe geleyd is.

1285. Den 14 December zijn door een zwaren storm alle Dyken in Noord-Holland ingebroken en doenmaels in het Land verdronken, daer nu de Zuyder Zee is, waer door wel 80000 Menschen omkwamen.

1286. Heeft Graef Floris, zoo haest de wateren gevallen waren, tot verzekering zijner Landen en tot beschut van Alkmaer, vijf Kastelen doen maken, als Eenigenburg, tusschen Krabbedam en sint Maerten, dog is na 14 Jaer weder verwoest, Nieu-dorp, Nieuburg, by de Halvemaens-brug tot Oudorp daer de ruine van de Febus Toorn nog uytsteekt, en Middelburg, bewesten de Munnikebrug, nu geheel vernietigt. En 't vervallen Kasteel van Medenblik liet hy repareren.

1266. Den 27 Juny is tot Alkmaer in 't Choor van de Kerke gestelt het Ingewant van Graef Floris de 5de, in een verheven Tombe, met roode Leeuwen in een geelbeeld bezet en met dit volgende opschrift versiert:

Hier onder is 't Ingewant
Van Graef Floris van Holland
Verslagen van Heer Gerrit van Velsen, anno 1269,
den 27. Juny

1297. Is Enkhuysen verbrand.

1303. Den 19 Maert 's nagts is Vroonen, de Hooft-Stadt der Vriesen, verraden door den Burgermeester Febus om een Laers vol Goud, de Soldaten tot buyt gegeven en verbrant.

1326. Wierden de eerste Huysen tot Hoorn gezet.

1333. Is de Kerk tot Westwoude gestigt, maer niet in 't Jaer 333, zoo zommige meenen, gelijk ik kan bewyzen.

1350. Heeft de Pest zoo door de Wereld geseert, dat de levendige by na niet magtig genoeg waren om de dooden te begraven.

1378. Is der Schelling verbrand door de Hollanders.

1387.1390.1403. Heeft Hertog Aelbert van Beyeren, om 't gevaer, 't welk Noord-Holland daer door had geleden, getragt de Zijpe te doen bedyken, dog is tot geen effect gekomen.

1394. Heeft de voorsz. Hertog Aelbert het huys te Kleef buyten Haerlem doen stigten.

1395 Volgens schrijven van een naemloze Latijnsche Kronijk zijn de Zee-gaten tusschen Texel en 't Vlie door geweld van het aenperzende water en hooge vloedden ingebroken en het landt tot omtrent Medenblik en Enkhuysen overstroomt, zoo dat in den Jare 1396 Texel, Vlieland en Wieringen Eylanden geworden zijn. Daer nu de Zuyder-Zee is, hebben gewoont de Marsaten en Sturianen, die van Vlekken en Dorpen zeer wel voorzien waren, als

my

my zelfs aen veele oude en vervalte muragien gebleken is, want in den Jare 1678 den 6 en 7 November, by gelegentheyd van een zeer laeg Ty, waren wy met ons twee op de plaets Grebbe, daer wij zeer veel Menschen geraemtens, Doods-hoofden en schinkels vonden, de Muer der Kerk was van Duyf-steen. Wy vonden ook verscheyde soorte van gebakken potten, die wij beneffens eenige Doods-hoofden en schinkels mede namen en ik als noch in mijn huys bewaer.

Nota. De Stad Grebbe heeft gelegen aen 't Eymmer-zwin, omtrent een uur gaens van 't Nieuwe Diep, op de Helder, Oost-Zuyd-Oost aen. Zoo men de Sch[r]ijvers gelooven mag, zouden daer by na 20 zoo Steden als Dorpen gelegen hebben. Grebbe, waer van terstond gesproken is. Terdorp lag Zuyd-West van Grebbe, daer men nog een muur kan zien, 24 voeten breed en wel 50 Roeden lang, misschien wel langer, maer wy konden hem niet langer naspeuren, dewijl hy te diep onder 't zandt liep, bewesten deze plaets werden dagelijks nog veele dooden van de Helder en Huysduynen begraven. Lemoer heeft gelegen tusschen Lammerschaeg en Wieringen, Almer heeft gelegen benoorden Almerdorp, aen de Medenblikker Dijk, Schilphorn lag dicht by de Nieuwe sluis in de Wieringer-Waert. Leeuwenhorn in de Oude Zijpe, op groot Keyns Gousende beoosten Winkel in Zee, en meer andere Plaetsen, welker namen door langheyt van tijd verduystert zijn.

Door

Door het inbreken der Dyken zijn veele Menschen geweeken na Valk-oog, Schagen, Keynse en andere Plaetsen, uyt vreeze van zulken Inbreuk, die door zwakheyd der Dyken scheen eens te moeten geschieden. Als het Land aldus verdorven en op veele plaetsen met water bedekt was, wierden op de bekwaemste plaetsen, omtrent Schagen, door verscheyde Persoonen vliebergen of hoogtens gemaekt om huysen op te bouwen, van welke zommige tot deze tijd haere Namen behouden hebben, na de Persoonen die dezelve gehoogt hebben, als 't Jalk heeft de hoogte of Beemte van 't Jallewal gemaekt.

Zijn Suster Aef stigten Avendorps en zijn Broeder Bresingwerf.

't Jalle had een Soon genaemt Lotaris, die maekte Tierdorp en Grate maekte Grootewal.

Nesa, een Weduwe van Schagen, maekte daer benoorden de Nes.

Haer eene Broeder Wybe maekte Wybe-werf en haer andere Broeder Huypke den Hoep.

Luthe maekte Luthe-wal en daer na is'er nog een Dijk gemaekt aen de Noord-zyde van Schagen, genaemt de Keynse, het droogste dat van de groote Keynse overgebleven was.

1403. Is in de Purmer by Edam een Meeremin gevangen, de Haerlemmers verzogten die te hebben, 't welk haer toegelaten zijnde, leerde zy aldaer spinnen en brood eten.

1408. Hebben Floris van Alkmade en Aen Grienters

ters Zoon omtrent Alkmaer uytgevonden de manier om het water uyt te malen.

1413. Is de Vriesse Zeedijk bewesten Medenblik gemaekt en wierden de Landen op haer onkosten gestelt. Eerst was'er een kleyn Kadijkje, daer na wiert'er een van Wier gemaekt, twee voeten breed, zoo dat de Mayers, in 't veld staende, daer met gemak konde over heen zien.

1415. Is Hoogtwoud een Heerlijkheyt geworden.

1416. Is uytgevonden het zouten van Pekelharing en die in tonnen op te slaen door Willem Beukelsz. van Biervliet en in 't zelve Jaer het bereyden van het haring want tot Hoorn, zo dat doemaels de eerste Haringbuysen van die stad uit Texel voeren op de haringvangst, daer men dezelve voormaels niet plag te gebruyken dan versch of in de rook gedroogt.

1421. Op St. Elisabeths-nagt is de Dijk tussen Dordregt en Geertruydenberg ingebroken, waer door 72 Dorpen verdronken. In Noord-Holland brak de Dijk by Petten door en verging het geheele Dorp met meest alle de Inwoonders; want terwijl zy ten getalle van 400 zich in de Kerk begeeven hadden, menende daer zeker te zijn, storte deselve door kragt des waters om en beviel al die Menschen, die meest door den val verplettert wierden, de rest spoelde met den stroom weg en verdronken.

1423. Wiert te Enkhuisen een Kerk, die voormaels

maels buyten Dijks gestaen had, om de vloed
der Zuyder-Zee afgebroken en verplaest.

1426. Vergaderde zommige schepen van vrouw
Jacoba omtrent Wieringen en kwamen onverhoets
tot Enkhuysen, daer zy, alzoo het middag was,
100 van de voornaemste Burgers van de Tafel na-
men en onthoofden.

Deze wreetheyt bleef niet ongestraft, want als zy
't volgende Jaer weder kwamen, wierden zy van de
Scheperen der steden by Wieringen aengetast en na
een hevige gevecht veroverd, het meeste volk versla-
gen, overboord geworpen en gevangen. Jonkheer
Willem van Brederode wert benefens eenige ge-
vangens tot Enkhuysen ingebracht en kort daer na
80 derzelve onthoofden.

In de Kermerloop van 't voorsz. jaer hebben de
Alkmaerders haer banier verloren omtrent Wogge-
num, die nu 56 Jaren tot Hoorn aen 't gewelf der
Kerk gehangen te hebben, in 't jaer 1482 van die
van Alkmaer, na het innemen van Hoorn met 2500
Mannen wedergehaelt is.

1430. Is de Limmer Meer bedijkt.

1440. Is de konst van Boekdrukken gevonden
tot Haerlem door Laurens Koster.

1461. Is de st. Maertens Kerk gebouwt.

1464. Extract uyt het onkost-boek der stad Hoorn:
Eerstelijck hebben de Burgermeesters verteert op het
Stadhuys, terwijl als de Grave van Charloys
daer present was, 3 stuyvers.

Ende

Ende daer na noch een present den zelven Heer op 't Stadhuys, 2 stuyvers en 8 penn.

Nog hebben de voorsz. Burgermeesters op Paes-avont, doe men Kerkmeesters, Waerdijns en andere Officieren verkoos, een maeltijd gehad met bier en wijn, daer op verteert wiert een gulden tien stuyvers.

Nog doe men drie Misdadigers regten zoude, die op Raden gestelt wierden, gehaelt sestien mengelen Rinschen wijn, de stoop tot een stuyver 4 penningen, bedraegt te zamen 1 gulden 4 stuyvers.

Item geschonken den Heer Dijkgraef en Waardschappen een Maeltijd, de wijn daer onder gerekent 18 stuyvers.

Nog aen Mr. Pieter, Pensionaris, tot zijn salaris gegeven 26 Schilden, tot 14 stuyvers het stuk, bedraegt 18 gulden 4 stuyvers.

Item de voorsz. Pensionaris van Stads wegen gereyst van Hoorn na Avenhorn, kost 10 penn.

Van Avenhorn een schuyt gehuurt op Alkmaar, 2 stuyvers.

Van Alkmaer op Haerlem was de vragt 1 stuyver 4 penningen.

Van Haerlem op Leyden was de vragt 2 stuyvers.

Van Leyden op den Hage 1 stuyv. 4 penn.

1470. Den 9 Juny is de eerste steen geleyd aen de groote Kerk tot Alkmaar en is binnen 5 Jare volbout. Dezelve staet van de Tooren van Egmond op Zee, 2519 en een halve Roede.

1477. Op St. Barbaren-dag was tot Schoor[1] een Leger vergadert en trok na Schagen om Heer Albregt van Schagen te vangen, die in den Hage om zijn rebellerye in hegtenisse gezet is.

1482. In dit Jaer, wanneer Hoorn van de Oostenrijkse ingenomen wiert, was 't zoo een strenge winter, dat op veele plaetsen de kinderen, wel gezwag-teld in haer wiege leggende, dood vrooren.

1489. Kwamen 4 vry-buyt Schepen op de Noord Zee, zonder Opper-hoofd, op haer zelfs geleyden, brantschattende Wijk op Zee en plonderden het Dorp Petten.

1493. Was 't een zeer heete somer, waer op volgde een zware Pestilentie.

1508. Zijn verscheyde Dyken in Noord-Holland door hooge watervloeden ingebrooken en veele Menschen en Beesten verdronken. Tot Enkhuysen was het water zoo hoog, dat 'er een geladen schuyt met Koeyen door de Kerk gevaren is.

1517. Hebben de Geldersche Vriesen, anders de Swarten hoop genaemt, Medenblik stormenderhand ingenomen, zonder 't Kasteel en na het dood-slaen van vele Burgers verbrand, zonder dat 'er een eenig huys bleef staen; trokken den zelve[n] dag voort, verbranden Opperdoes en Twisk, verschoonden Midwoud voor 50 guldens die de pa[st]oor opschoot, zijnde zoo veel gelt in 't geheele Dorp niet te vinden. Trokken verder door Zwaegdijk, Keeren, Berk-hout, Avenhorn en Urcem, namen Alkmaar in

en

en plonderden 't zelve 8 dagen lang, keerden over Egmond, daer zy 80 huysen verbranden, Limmen, Beverwijk en Sparendam, die zy ook plonderden en verbranden, na Gelderland.

Nota. Omtrent dees tijd was 't gemeene volk door geheel Noord Holland zeer eenvoudig in haer Huyshouginge en Kleedinge, ging doorgaens met Hulften en Klompen, de Vrouwen met Stompe-lingen om de kuyten en met Bazuynen aen de voeten. Op Langedijk waren niet meer als 2 a 3 paer Schoenen, die bewaert wierden tot dat de Burgermeesters na den Hage gingen en op reys zijnde had yder zijn knoppel-doeck met eeten in de zak. De Vrouwen wasschen haer Linnen in plaetse van zeep met Duyve drek, als zy haer kap zouden zetten en zig opschikken, gebruykte een water-pot of een Emmer vol water. Te Schoorl kocht men op de Maendagse Week-Markt een zak Tarruw voor 12 stuyvers, een zak Rogge voor 8 stuyvers, een zak Gerst voor 4 stuyvers, 33 Eyeren voor 1 stuyver, 3 koppen boter voor 1 stuyver, 't Meel-loon van een zak was een oortje; als een Man te Schoorl met een Spa of Graef een dag had gehakt, had hy 1 stuyver 8 penningen verdient. Een Huys-Timmerman had des daegs 2 stuyvers op zijn eygen kost en een Snyder had 1stuyver, waer uyt de schaersheyt van gelt in die tyden te bespeuren is.

1519. Is op de Keyns, by de Oude Zijpe, door Jodocus, Heer van Schagen en de Heer Garbrand

Cor-

Cornelisz., Parochiaen van St. Christoffels K[r]rk tot Schagen, een Kapel gesticht uyt oorzaak van een aengespoelt hout Mariaas Beeld, zijnde door storm of een Koegel van een Schip afgebrooken. 't Zelve wiert in een Put, die daer noch is, van 't Wier afgewassen, in de Kapel gebragt en kostelijk opgeschikt. De voorsz. Put heeft volgens de Pausgezinde zeggen, door dit afwasschen een groote heyligheyt behouden, waerom ook jaerlijks in grooten getalle her waerts tot Bevaert gaen.

1522. Quamen de Geldersche Vriesen met twintig Zeyn schepen op Texel en brantschatten 't zelve op 10000 Philips-Guldens en Wieringen, na het verbranden van 60 Huysen, op 3500 Philips-Guld., wae[n] voor zy Gyzelaers mede namen.

1525. Wiert het Choor van de Warmenhuyser Kerk geschildert door den konstigen Schilder Johannis Schoorlius.

1528. Den 24 April is de eerste steen geleyt aen de Oude Vriesse Poort tot Alkmaer.

1531. Den 19 September kwam den Koning van Denemarken tot Alkmaer, lag daer twee nagte, trok van daer na Zuyd-Holland, kwam na 13 dagen weder en toog na Medenblik, alwaer hy Scheep ging.

In dezelve Jaer is Willem Wiggersz., Doopsgezinde van Barsingerhorn, na Schagen gevangen gebracht en na een gevankenis van 8 dagen op 't Slot onthooft.

1535. Is de Zijpe bedijkt.

1555. Is de Egmonder en Berger Meer bedijkt.

1559. Heeft Elbert Verskarn, anders de Graef, Burger van Hoorn, een nooyt gehoort wetspel uytgevoert: hy maekte een Schuytje van vier Koehuyden en voer daer meede van Hoorn na Danizik, vergezelschap van zijn hontje en verkogt zijn Schip na 't volbrengen van zijn reys aen zommige Kooplyuden, die 't zelve aen den Koning van Polen ver eerden en is door den zelve te Crakou in de Hoof t-Kerk ter eeuwiger gedagtenisse opgehangen.

1560. Is de Dael of Aelmeer bedijkt.

1561. Is de Vroonder Meer bedijkt.

1566. Is de Agter Meer bedijkt.

Den 14 July is de eerste Predicatie der Gerefor meerde buyten Hoorn gedaen door Jan Arentsz., Mandemaker van Alkmaer.

1570. Is Sybrant Jansz., Pastoor tot Schagen, in de Zijpe gevangen, om dat hy tegen het Pausdom Predikte en den 30 Mey in den Wage verbrant.

Den 1 November, op allerheyiligen-dag, ontstont een zware storm uyt den Noord-westen, waer door 't water zoo hoog opgedreven wiert als by Men schen geheugenisse nooyt geweest was. By na alle Zee-Dyken liepen over of braken door. De Zijp brak in door de Zant-Dijk by Petten, 't water liep 13 voeten hoog, de Zout-keten by Petten wierden door het water om ver gesmeeten. By 't Robbebos op het Oog en Huysduynen is het water ook door-

gebro-

gebroken. Aen de oude Vriessse Zee-Dijk dreef bed en bulster, de Menschen kwamen met 10 a 12 bij mal-kander aen en vermits het nacht was, konde niemand den ander helpen. Daer spoelde omtrent 80 Huysen weg en verdronken 200 Menschen, als ook Paerden, Koeyen en Schapen in grote menigte. In deze storm spoelde tot Petten een geheele buurt huysen weg tot aen het Moeriaans-hoofd.

1571. Heeft Kapiteyn Krok, trekkende met eenig volk van Schagen door Langedijk, een Priester hem op de weg ontmoet zijnde, Neus en Ooren afgesneden, aen zijn Paerts staert gebonden en ten laetsten doorstookten, waer over hy tot Schagen op het Slot door last van den Gouverneur Sonnoy onthoofd is.

Den 21 Augusty wiert Alkmaer van de Spanjaerden onder 't beleyd van Don Frederico de Toledo belegerd, dat niemand uyt nog in konde komen.

Den 18 September hebbense van smorgens ten 3 uren tot namiddags ten 3 uren de Stad met 20 Metale stukken vreesselijk beschoten, zijnde 2300 schooten getelt en hebben daer na vierde half uur op de Vriessse Poort en Roode Toorn gestormt met drie-mael verversinge van Spanjaerden en Walen, maer zijn van de Burgers en Soldaten als ook van Vrouwen, Vrysters en Jongens mannelijk afgeslagen met wapenen van kay-steenen, ziedend kalk-water en brandende geteerde hoepen, die zy de Spanjaerden aen den hals wierpen. Den 20 hebben de Spanjaerden

jaerden nogmaels 800 schooten op de stad gedaen en dewijl de soldaten onwillig waren om te stormen, dezelve den 8 October verlaten.

1574. In February plonderden en verbranden de Spanjaerden West-zanen, in welke ongelegentheyten een zeker Huysman zijn oude Moeder op een berry gezet hebbe, met een touw daer aen den zelven over Ys, hoewel van eenige Spanjaerts vervolgt zijnde tot voor de Wester-Poort tot Hoorn, zijnde 4 uren gaens gesleept heeft.

1575. Op st. Nicolaes-dag is de Zype voor de tweede maal ingebrooken.

1580. Den 6 April tegen den avond heeft men in geheel Noord-Holland, als ook op de Noord Zee een Aardbeving gevoeld.

1581. Is de Kerk van 't Oude Calands-Oog afgebroken en na het Nieuwe Oog gebragt.

In 't zelve Jaer is de Heylooer Meer bedijkt.

1591. Is de Slootgaert of Slootjer-meer bedijkt.

1595. Den 2 April zijn de 4 eerste Schepen uyt Holland na Oost-Indien 't Zeyl gegaen onder 't beleyd van Cornelis Houtman.

1597. Is de Zype voor de derdemaal bedijkt, de Dijk tusschen Petten en 't Oog wierd eerst digt gemaekt, vervolgens de Dijk van 't Oogmer-gat af na de Groote Weel toe en daer na de Slicker-dijk, in welke 2 houte Sluysen gemaekt wierden. Nauwelijks digt gemaekt zijnde, is in Septemb. des zelven Jaers weder ingebrooken by de Grote Weel, het Water liep 8 voeten hoog, de houte Sluys spoelde meest
weg.

weg, en de Slicker-dijk kreeg veel gaten: dog wiert aenstonts digt gemaekt, zoo dat de Zype dit Jaer Meer als 400000 guld. van opmaken gekost heeft.

In 't zelve Jaer den 10 Augusti, is de eerste steen geleyt aen de Waeg Tooren tot Alkmaer.

1607 Zijn de Wogmeer en Beemster bedijkt.

1608 Is de Wieringer-Waert bedijkt.

1610 Zijn deo hooge Vloed, de Beemster en Wieringer-waert ingebrooken, maer beyde terstont digt gemaekt.

In 't zelve Jaer, hebben de Staten geresolveert het Koe-gras langs over te bedyken, 't welk in de tijd van twee maenden volbragt is, en tegenwoordig de Zan-dijk genaemt wert.

1618 Den 30 October, is tot Warmenhuysen een Varken geslagt, in wiens Nier een slang gevonden wert, lang drie en een halve voet, en leefden nog eenige dagen.

1620 Wert de Purmer bedijkt. In dit Jaer wierden tot Dordregt, op eenen dag in den Afslag gebragt: 8921 Zalmen.

1623 Is de Beemster Kerk gemaekt.

1624 Wiert de Nieuwe Hondsbos of Waker-Dijk tot Petten gemaekt een weynig binnen de oude, dewelke ingebroken is den 19 December 1624. En het water wiert tegen den nieuwen Dijk gekeert; nog van het Dorp Petten wierden byna 100 Huysen weg genoomen.

In dit Jaer hebben twee Gebroeders in het Dorp Oostwoud gewoont, die blind waren, dewelke het

Nieuwe

Nieuwe Testament van buyten konden na malkander op leezen.

1626 Zijn de Heer-Huygen-Waert, en de Wyde Wormer bedijkt.

1628 In de maend September, heeft de Generael Pieter Heyn, in de Bahia de Malanza verovert de Spaense Silvervloot, waerdig 11 Millioenen, 5 hondert, 9 duysent, 5 honderd, 24 guld.

1629 Een zeer heete zomer sijnde, heeft zijn Hoogheyd Prins Hendrik den Bos belegert en ingenomen, onderwijl kwamen de Spanjaerden op de Veluwe, namen Amersfoort in, waerdoor hier de sesde Man op moest: maer door het innemen van Wesel, moest de vyand zonder slag of stoot weder aftrekken.

1630 Was alhier in het Noorder-quartier en ook in gansch Holland, zulken dieren tijd als 'er nooyt by menschen geheugenisse niet en is geweest. Een Last Rogge wiert te Amsterdam verkogt voor 317 Goud guldens en de Last Tarwe voor 400 Gulden, een brood van 12 pontgelden 22 stuyvers.

1631 Is de Schager-Waert-meer bedijkt.

In dit jaer wiert de Braek-meer by Eerswoud tot Land gemaekt.

1632 Wiert de Groote sloot van de Zijpe, tot Koedijk opgegraven, en de Schermeer bedijkt.

1634, 35, 36 en 37. Deze jaren zijn gedenkwaerdig, wegens de wonderlijke Tulphandel in Holland, want een bol derzelve is doenmaels verkogt voor 2500 Guldens.

1637. Tusschen den 20 en 21 Augusty is in de Wieringer-Waert by het Not-wegje een Huys door de donder in de brand geslagen en met Hooy, Zaed, Menschen en Beesten verbrand. De verbrande Lijken zijn de eerste die in de Wieringer-waerder Kerk begraven zijn.

Den 4 October quam een levendige Potvis op het Oogmer-Strand aendryven, die veel smeer uyt spoog, was 68 voeten lang.

1643. Is de Sterre-meer bedijkt.

1647. Wierden tot Wormer omtrent 100 beschuyt bakkeryen getelt, die in hetzelfde jaer aen gist verbakten 3000 en aen melk 40000 guldens, zoo dat die van Wormer, Jisp, Oost-zanen en West-zane voor eenige tijd wegens 't Gemael met het rantsoen voor den Armen opgebracht 170200 gulden.

1654. Zijn de Strijk-Molens en sluys tusschen Kolhorn en Winkel gemaekt, waer mede de Schager en Nidorper Coggen van malkander gescheyden zijn met een verlaet in de Kromme Gouw, zoo dat nu elk zijn uytwatering heeft. In een van deze strijk-moolens is een geraemte van een Walvis gevonden in de banne van Winkel, het welk nog tegenwoordig hangt en legt voor het huys van Jan Wilt tot Lutje Winkel.

1656. Quamen tot Amsterdam 3000 Joden met 3 Schepen vlugten uyt Littauwen.

1658. Is de Heerlijkheyd van Schagen verkogt aen Georgius van Cats voor 263000 guldens en na maels wederverkogt aen de Graef van Warfuzee voor 170000 guldens.

1665. Den 13 Juny geschiede een bloedige Zee-slag tusschen de Engelsche en Hollanders, waer in den Admirael Opdam met zijn Schip opsprong.

1666. Den 11,12,13 en 14 Juny geschiede de victorieuse Zee-slag tusschen de Hollanders en Engelse, waer in George Aiscu, Admirael van de witte vlag, benefens zijn Vice-Admirael en verscheyde andere veroverd en veele in de grond geschooten en verbrand wierden.

In 't zelve jaer den 18 Aug. kwamen de Engelse voor het vlie en verbranden aldaer 150 Koopvaerdy-scheepen en 450 Huysen op het Eyland ter Schell.

Den 22 dito zijn voor Petten 5 schuyten gebleven, die na Engeland zouden seylen om Haring te vange, daer op verdronken 15 man die nalieten 75 wezen.

In deze tijd is onder Kamperduyn van daen gekomen, daer de Duyn over heen gestoven is, een huys waer in allerley Boere gereetschap gevonden wierd benefens 5 Tinne Schootels.

1667. Den 16 Maert begon het zoo sterk te vriesen, dat men den 17 over 't Ys konde rijden, 't welk alzo duurden tot den 25 en 26 toe, maer den 27 was het Ys altemael schielijk weg.

Den 21 July en volgende dagen hebben de Hollanders een weergalooze overwinning behaelt op de Engelse op de Rivier van Londen en Rochester, alwaer het Admir. Schip de Royale Charles benefens anderen veroverd en vele verbrand wierden.

1671. Den 6 Augusty heeft Isaac Haringhuysen door meetinge bevonden de Schoorler Duyn hoog te
zijn

zijn 214 voeten, dezelve is het Theater van geheel Noord-Holland; want van zijn steyle kruyn kan men by klaer weer de Wester Toorn van Amsterdam en de Haerlemmer Kerk zien als ook de 7 Steden van 't Noorder Quartier als Alkmaar, Hoorn, Enkhuisen, Medenblik Etc. en de Eylanden van Texel en Wieringen.

1672. Den 6 May wierden de Huysluyden gemonstert en moest van de 13 een uyt. Zy trokken den 30 dito naer den Ysel, maer de wijk der vyan-
de naderden, zonder eenige wederstant zijn de Huys-
lieden weder na huys gekeert.

In het zelve jaer leverden het Dorp Veenhuysen soo veel Manschap ter Zee als de steden Medemblik en Purmerent en daer na warender in de 60 Schippers die ter Koopvaerdy voeren en nog meer stuerlieden van Haringhuysen.

1673. Den 21 Augusti hebben de Hollanders een groote victorie tegen de Engelse ter Zee bevogten voor Petten.

1675. Den 4 en 5 November is door een zwaere storm en watervloet de Dijk bewesten Hoorn doorgebroken en liep de Noord-dijk van Eerswoude tot aen Medenblik groot gevaer, dog is nog met groote moeyte behouden. Het water liep van Hoorn tot aen de Langereys en Zwaagdijk, waerover een yder zig stelden om de verdere inbreuk te keeren, dewijl de vloed zig op den 5 December voor de tweedemaal verhief, waardoor het gat bewesten Hoorn dat al gestopt was, weder doorgebrooken is, hetwelk

op

op de Langereys met geweld gekeert is, maer de Zwaegdijk is den 21 December ingebrooken, zoo dat het geheele Land ten Zuyden meest onder water stont, 't welk in 't volgende Jaer na dat het gat voor de twedemaal gestopt was, het eerst uytgemalen is. Hierom is de Zwaegdijk verhoogt en verbreet en de Langereys in 't Jaer 1678 tot een hoge en zware Dijk gemaekt en met schut-deuren op het eynde aen Veenhuysen, in plaets van een Dam verzien.

1678. Den 15 April is Dirk Reyersz. tot Kohorn gestorven, die met een boos opzet niet wilde eeten en heeft alzoo 66 dagen geleefd eer hy de geest gaf.

1680. In het laetst van November is alhier een Comeet of staert-sterre gezien in het Ooste boven de Koornajer en de 3 December weder verdwenen, den 26 dito is de zelve savonds weder gezien in het westen met een Roede of Staert meer als 60 graden lang, die zig zeer vuerig vertoonde, de staert desselfs konde niet onder den Horisont komen, maer wiert den geheelen nagt door gezien, hoewel de Comeet onder was. In February des volgenden jaers is hy verdweenen en daer na weder gezien den 9 Maert en den 21 April.

1682. In deze Winter vroor het zoo fel en hard gelijk in denjare 1608. Men konde van Kamperduyn af en zoo de gantsche Hollandse kust langs geen water bekennen. Deze winter reede men met sleede en koetswagens van Harlingen op Vriesland en van Enkhuysen op Stavoren en van Stavoren over Wieringen op het Nieuwediep by de Helder.

1684 Den 9 Febr. is een Gorter van Alkmaar smorgens met den opgang der Zonne uyt die stad gereden, over Hoorn en Enkhuisen op Stavoren en savonds weder t'huys gekomen.

Den 20 May, is 'er tot Nieuwe-Niedorp een stom en doof Bedelaer van de schout aengehouden, en daer by bevonden 300 Ducatons, en voorts aen enkelt gelt tot 1500 guldens.

1690 In dit jaer koste de Hoornsche, Enkhuyser, Medenblicher hooge Zee-dijk van repareren, zoo aen Materialen als aen arbeyts-loon, hondert 36 duysent 700 en 62 guldens.

1691 Wiert de Heerlijkheyt van Petten en Nolmerban verkogt voor 15000 guldens, aen Gerard van Egmond van de Nyenburg, Burgemeester der stad Alkmaar.

In dit Jaer den 3 april, heeft Hendrik Adriaensz. Weren tot Koedijk, in een kamertje van zijn huys delvende met een spa, gevonden in twee tinnen booterkannen 426 stukken goud van verscheyde soorten, bedragende omtrent 7000 gulden, in tegenwoordigheyt van 26 Menschen.

Den 23 May, wierden tot Enkhuisen op de afslag 40 Schelvissen verkogt voor 2 blanken. Tot Hoorn 50 voor 24 stuyvers.

Den 19 July, wiert de Spreeuw-dijk by Petten eerst begonnen te maken.

1692 Is het gemene-lands Magazijn tot Hoorn benefens eenige huysen afgebrand.

1693 In het laetst van January, heeft groote

Jaap

Jaap in het Y in de Zil-weer met een streek gevangen 100 Last Pan-haring, yder Last hout 50 tal, yder tal 200 haringen; en heeft het tal voor 13 stuyvers verkogt.

Den 12 Febr. zet een man in de Beemster omtrent het Spyker boort 5 Koeyen en eenige jonge beesten in de weyd, komt 14 dagen daarna met 6 kop boter in de Rijp, en verkoopt yder voor een gulden.

1696 Den 5 April, is op het Eyland Wieringen overleden Jacob Geerlofs Backer, en is den 8 dito in zijn bak-trog begraven.

In dit Jaer, wiert de TYon natte schol, dat is 6 snees, tot Egmond op Zee verkogt voor 11 gulden 18 stuyv. verscheyde scholle hebben gewogen elf pond.

1697 In deze Zomer hebben de Groenlands-vaerders door malkander zoo veel Walvissen gevangen, als by menschen geheuge niet geschiet is. De Admiraal van de Vloot heeft 28 vissen t'huys gebragt.

1699 Was het een zeer dieren tijd, zoo dat een brood van 12 pond kost 22 stuyvers.

1700 Den 3 Mey, zijn tot Katwijk op Zee gevangen ruym 8800 schelvissen, den 7 dito zijn tot Leyden aen den Afslag verkogt 40 Schelvissen voor een stuyv.

1701 Den 18 April, is de Kruyt-molen tot Purmerent gesprongen, daer raekte 3 Menschen deerlijk om het leven, en twee wierden gekwest.

In dit jaer is de Oude Kerk tot Petten afgebroken en in 't volgede jaer weder een Nieuwe Kerk besteeet te bouwen voor 9000 gulden, en 1704 den 17 augusty is in de Nieuwe Kerk de eerste Predikatie gedaen uyt Maleach, I, vers II, van Do. Wijnkoop.

1703 Den 1 February, is tot Hoorn de Kruid-Molen gesprongen, waerdoor geen huys onbeschadigt is gebleeven: de schade beloopt 5 maal hondert duysent gulden.

1705 Den 29 July, zijn in het Dorp Graft 43 huysen afgebrand.

1707 Den 8 October heeft Jan Engels. wonende aen de Assendelfter-dijk, een Schildpad gevangen in de Beverwijker-Meer, die zwaer was tuschen de 4 a 500 pond, lang 6 *honderd* voeten.

1708 Veertien dagen voor Kerstijd, begon het zoo sterkte te Vriesen, als het bij Menschen geheugen niet is geschiet, de vogelen vielen dood uyt de Lugt, en duysenden van Menschen vrooren dood.

1709 Is buyten Amsterdam aen den Overtoomse weg een Kruid-molen gesprongen, dat zeer groote schade aen de Gebouwen veroorzaekten, zoo binnen als buyten de stad, daer raekte 34 Menschen om Het leven, daer' er veele nooyt weder gevonden zijn.

1717 Den 24 en 25 December, is er een groote Water-vloet geweest, in meest alle Landen en Koninkrijken, waer door een onnoemelijke Schade is geschiet; zijnde door het inbreeken van veele dijken, bij duysende van Menschen en Beesten verdronken. In Noord-Holland was het zeer desolaet gestelt, door het inbreeken van de Assendelfder-dijk op ses byzondere plaetsen, het welk met zulk een verwoetheit en aenpersinge van het water geschiede, dat men stukken aerde van 20 a 25 voeten breed, en 8 a 10 voete hoog, wel 200 treden land-waerds

in

ingedreven lag:zoo dat de Inwoonders van Assen-delft, Crommenie en andere plaetsen zig op de zolders moesten onthouden, alzo het alles beneden onder water stont. De St. Aegten-dijk brak ook in op drie byzondere plaetsen, en in de Noorder-Meer brak een gat; zelfs binnen Alkmaar stonden niet alleen verscheyde Gragten blank van het water, maer het drong ook door tot in de huysen.

1721 Nu is de Extraordinaire sterfte onder het Rundvee in Nederland opgehouden, na omtrent agt Jare gewoet te hebben.

1723 Is 't zo een drooge Zomer geweest, als bij na geen Menschen te voren hadden beleeft, zo dat op eenige plaetsen de Beesten door gebrek aen gras en ander voedzel, voor niet zijn weg gegeven.

1727 Is het zo een warme Zomer geweest, als Ymant ooyt heeft beleeft.

Van primo *September* 1727 tot ultimo April 1728 is er een groote sterfte in veele plaetsen van Holland geweest, waardoor veele Extraordinaire uren van begraven moest werden gehouden.

1732 Tussen den 14 en 15 Aprilis het Pesthuys tot Amsterdam verbrand, benefens 4 Persoonen, de andere Menschen zijn alle geret.

1734 Den 25 Maart, is de Prins en Erf-Stadhouder van Vriesland Getrouwt, maet Anna Kroon-Princes van Engeland.

1737. Den 29 *Januari* is tot Amsterdam overleden Maria van Cadix, oud 110 Jaren.

Op den 8 *februari* is tot Amsterdam overleeden een
Vrouw

Vrouw van 112 jaren, 4 maenden, en 8 dagen oud, en heeft in haer 100ste jaer 4 Tanden verwisselt.

1738. Den 1 July, te Goloway in Yrland, is aldaer een Vrouw in haer 75 Jaer van een eerste Zoon in de kraem bevallen.

54 Groenlands Daders hebben in 1738 gevangen 401 en een half Walvis: 74 Straat Davids Daders hebben gevangen 113 Walvissen.

1739. Den 8 *January* word een Frans Transport van 4 *Batterijen*, van Antibes na Corsica gaende, door een zwaere Storm meest geruineert.

Den 30 April, is de Keurvorstin van Beyeren in de kraam bevallen van een Prinses.

1740. Was het een harde Winter als bij Menschen geheugen niet geweest is.

Den 12 en 13 November is een vreesselijke Storm uyt het Westen geweest, waer in bij de 100 Scheepen op de Engelsch[e], Hollandsche en Fransche kusten verongelukt zijn.

1741. Den 13 Maart is de Koningin van Hongarijen en Boheemen in de kraem bevallen van een Aartshertog en is gedoopt Josephus, Benedictus, Augustus, Johannis, Antonius, Michael en Adam.

1742. Den 8 *February* smiddags ten 2 uren is buyten de Stad Delft een Kruyt-Kaggel in de lucht gevloogen, waer door een andere kaggel grootelijks beschadigt, en acht Kruyt-Moolens verbrand zijn, en vier Menschen geheel verbreyselt en twee gevaerlijk gequest zijn.

1744. Den 19 November, is de Princes Maria Amelia van Hessenkassel overleeden.

In dit Jaar begint alhier, alsmeede in andere Landen een groote sterfte onder het Rund-Vee.

1745. Den 23 February, is den Dauphin van Vrankrijk met een Spaensche Infante getrouwt.

Den 22 April, is de Vreede tussen de Koningin van Ongarijen en Boheemen, en de Keurvorst van Beyeren te Feussen geslooten.

Den 11 Mey, attacqueerde de Geallieerdens de Franse te Fontainoy bij Doornik, dog wierde met verlies gerespouseert.

Den 24 dito, is de Stad Doornik en den 20 Juny, de Citadel by Capitulatie aen de Franse overgegaen.

Den 4 Juny, geschiede de slag bij Freyberg in Silesien, tussen de Pruysse en gecombineerde Oostenrijkers en Saxen, tot nadeel van de laeste.

1746 den 24 *January*. is de Stad Gottenburgh door een zwaare brand gerunieert.

Den 16 Mey, is de regeerende Hertog van Saxen Weissenfels Johan Adolph te Leijpsig overleeden.

Den 16 Juny, attaqueert de Franse en Spaans Napolitaense Armee de Oostenrijkse by Piacensa, maer wort met verlies van 14000 man gerespouseert.

1747 den 29 *January*. is tot Egmond aen Zee de eerste Predicatie in de Nieuw gebouwde Kerk gedaen, door den Eerwaerde Heer Simon de Hes, uit Ezra VII *vers* 27.

Den 3 Mey, is zijn Hoogheyd de Heere

Wil

Wilhelm Carel Hendrik Friso, Prince van Orange en Nassau tot Stadhouder, Capiteijn Generael en Admiraal der Vereenigde Provintien verkooren. En naderhand tot Erf-Stadhouder, zoo in de Mannelijke als Vrouwelijke linien van gemelte Provintien.

1748 Den 8 Maert is haer Koninglijke Hoogheid de Princes van Orange en Nassau in de kraem bevallen van een Prins tot groote blijdschap der Ingezeetenen, die den 11 April daer na in s' *Graven Hage* gedoopt is, en daer bij de naem van Willem bekoomen.

Den 26 Juny hebben de Heeren Staeten van Holland en West-Vriesland alle de Pagten over gantsch Holland afgeschafft.

1749 Den 11 July, des nagts pas over twaalve is in Westzaandam in den ouderdom van 100 jaar, 6 maenden, 6 dage en 8 uren, overleeden Roelof Hendriksz., dog meest bekend met de naem van Roelof Bakker, zijnde op de Begraefenis 265 paer geweest.

1750. Den 10 Maert, is tot Hoorn door de Blixem verbrand de Spits van de Stads Hoof-Toorn, en ter zelve tijd tot Wormerveer een Papier Moolen, alsmede te Hamburg de fraeije Michaels Kerk en Tooren.

Den 22 July is in de Zijpe met de Zegen in de lengte van 25 hoeven in twee zetten gevangen ruim 600 Karpers, drie groote Turfmanden vol Vis in soorten, en een Emmer vol Baars.

Den 26 *Augustus*. is de Gemalin van den Dauphijn van Vrankrijk in de kraem bevallen van een prinses.

1751. Den 23 Mey, is te St. Claud in 't Fransche Comte overleeden zeekeren Ambrosius Lantet in zijn 112 Jaer. Zijn zoer voedzel is geweest ongereesen Saeften Brood onder heete assche gebakken, en zijn drank Water en Melk, hebbende tot het laetste toe zijn volkooome kennis en oordeel gehad.

Den 29 dito, is te Baza in Spanje overleede Don Alfonso Fernandes de la Espana, Colonel van 't Regiment Landmilitie van die Stad, in den ouderdom van 117 Jaren en ruym 3 maanden, en hebbende als Officier gedient onder 5 Koningen van Spanien, namelijk Philippus de IV, Carel de II, Philippus de V, Lodewijk de I en Ferdinand den VI.

Den 21 October is zijn Doorlugtige Hoogheijd Willem Carel Hendrik Friso, Prince van Oranje en Nassau overleeden, en den 4 February 1752 tot Delft plegtelijk begraven.

1752. Den 6 Juny is zijn Doorlugtige Hoogheijd Willem de V op het Huys de Oranje Zaal met de Ridder Order van de Kouseband omhangen.

Den 11 Augustus is de Vorstinne van Nassau-Siegen overleeden.

1753. Snagts tussen den 16 en 17 February worden door de Vissers van Woudrichem alleen over de 300 Zalmen gevangen, en het *pond* voor I en I halve a I en 3 vierde stuijver verkogt.

Den 25 April zijn te Bialostok in Litthauwen, 200 Huysen afgebrand.

Den

Den 1 May brand de stad Suhla in 't Graafschap Henneberg af.

Den 14 dito verbrande in de Hoofdstad Moscou 200 en den 18 daar aan volgende nog 700 Huysen.

Den 27 dito word de Bergstad Elbingerode door een fatale Brand in de asch gelegd.

Den 17 Juny word her Steruje Kanth in Silesien door het onweer in de asch gelegd.

Den 21 *September* verbrande te Brodno 200 Huysen.

Den 25 dito verbrande te Boskoop 10 Huysen.

Den 28 October brande te Archangel over de 600 Huysen af.

1755. den 15 *February* declareeren de Algerijnen den Oorlog tegens den Staat der vereenigde *Nederlanden*.

Den 15 *Augustus*; is te Amersfoort in den ouderdom van 117 jaeren overleden, Teuntje Boot, Weduwe van Ary Sterk.

Den eersten November is de vermaerde Stad Lissabon en St. Huves, door een verschrikkelijke Aardbeving ten eenenmael verwoest.

Op dien dag heeft men in gantsch Holland als ook in andere Provintien een Waterberoering gehad.

1756. den 18 *February*: had men door gantsch Holland als ook in meer andere Provincien een ligte Aardbevingh.

Den 17 May declareerde de Koning van Engeland den Oorlog tegens de Koning van Vrankryk.

Den 9 Juny declareerde de Koning van Vrankrijk den Oorlog tegens de Koning van Engeland.

EYNDE.